

מעשה בשלושה תלמידים

על שמחה בתורה ואהבת אדם

הרב יואל מנוביץ'

ראש הישיבה

ראשי פרקים:

"ואהבת לרעך כמוך" מתוך "אני ה"
יהודה בר נחמיה; מה משמח אותך?
יוסף הבבלי; אהבת תורה ואהבת אדם
הונא בריה דרב נחמן; מאיר בענווה את עיני רבותיו
ישיבה היא מקום של שמחה

"ואהבת לרעך כמוך" מתוך "אני ה"

ימי הספירה שבין פסח לשבועות מתקבצים ומהווים יחד תקופה מיוחדת ומרוממת. אלו ימים של התכוננות למתן תורה, ועם כל יום שעובר אנו מתקרבים צעד נוסף אל עבר הר סיני, עולים שלב נוסף בסולם ההכנה לתורה. יחד עם זאת, זוהי גם תקופה מורכבת, משום שבהליך ההתעלות הרוחנית מעורב אבל על בית מדרש גדול שאבד בארץ ישראל, בית מדרש של עשרים וארבעה אלף תלמידיו של רבי עקיבא, שמתו על שלא נהגו כבוד זה בזה.

רבי עקיבא הוא שאמר כי "ואהבת לרעך כמוך" זהו כלל גדול בתורה. הפסוק במלואו אומר "וְאֶהְבֶּתְּ לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ אֲנִי ה'" (ויקרא יט, יח), כלומר אהבת איש לרעהו - מתוך התודעה של "אני ה'". אפשר שרבי עקיבא התכוון ללמד שהתוקף של כלל החובות שבין אדם לחברו יונק מהתוקף של בין אדם למקום. אהבה שלא מתחילה ממקור גדול, מאהבת הקב"ה, יש בה פגם, והיא איננה יכולה להתרומם אל המרחבים העצומים והעמוקים של האהבה השלמה. הכלל הגדול עליו הצביע רבי עקיבא הוא כלל גדול בכל התורה, ומשמעותו היא שגם ערכים אנושיים ארציים ומוסכמות חברתיות עלולים להיות שטחיים ולא שלמים, אם הם אינם מקושרים לתודעת "אני ה'", ובעת מבחן הם עשויים להישחק. לאור הבנה זו, נקודת המוקד בדברי רבי עקיבא היא לא המילים "כלל גדול", אלא המילה "בתורה". "ואהבת

לרעך כמוך" זה כלל גדול כשהוא נובע מתוך תורה. הכלל של רבי עקיבא הוא הנושא של ימי הספירה. הוא מלמד שההכנה למתן תורה בזמן הזה, עוברת דרך תיקון המעשים שבין אדם לחברו שנפגמו במגפה בימים ההם.

במאמר זה אני מבקש לסקור שלוש סוגיות קצרות המספרות כל אחת על תלמיד צעיר אחר בתחילת דרכו. בכל אחד מהסיפורים מתקיים דין ודברים בין התלמיד לרבו, ומתוכו ניתן ללמוד על גישת התלמיד לתורה. מניתוח שלושת המקורות הללו גם יחד, יעלה בידינו לראות בעין נכונה את עניינם של ימי ספירת העומר.

יהודה בן נחמיה; מה משמח אותך?

בפרשת אמור התורה אוסרת על אכילת "לֶחֶם וְקָלִי וְכַרְמֶל" (ויקרא כג, יד) עד לאחר הקרבת העומר, איסור זה נקרא "איסור חדש". המשנה במנחות סח, ב אומרת שאיסור חדש נעשה מותר לאחר שמקריבים את מנחת העומר שזמנה הוא למחרת הפסח. לעומת זאת, איסור חדש במקדש, מותר רק לאחר שמקריבים את שתי הלחם בחג השבועות. אם אדם מביא למקדש ביכורים או מנחות קודם למנחת העומר, המנחה פסולה. אבל אם הביא מנחה קודם לשתי הלחם, המנחה בדיעבד כשרה. הגמרא מתארת שרבי טרפון התקשה בהבנת המשנה הזאת: "יתיב רבי טרפון וקא קשיא ליה, מה בין קודם לעומר לקודם שתי הלחם?". רבי טרפון התלבט בשאלה, מדוע מי שאוכל מהתבואה החדשה קודם הקרבת העומר עובר על איסור ונענש, ולעומת זאת מנחה לפני הקרבת שתי הלחם פסולה רק לכתחילה, אך כשרה בדיעבד. בנקודה זו מצטרף לסיפור התלמיד יהודה בר נחמיה, ותשובה בפיו:

אמר לפניו יהודה בר נחמיה: לא אם אמרת קודם לעומר שכן לא הותר מכללו אצל הדיוט תאמר קודם לשתי הלחם שהותר מכללו אצל הדיוט?! שתק רבי טרפון. צהבו פניו של רבי יהודה בר נחמיה.

לפני רבי טרפון ישב יהודה בר נחמיה, המוזכר ללא התואר "רבי", ואפשר שהוא תלמיד צעיר. יהודה בר נחמיה זה עונה לתנא הזקן, רבי טרפון רבו של רבי עקיבא, שהתשובה לשאלה שלו היא פשוטה ביותר. הרי קודם למנחת העומר שמוקרב למחרת הפסח התבואה החדשה אסורה בכל מקום וכולה בכלל האיסור, וממילא האוכל ממנה חייב. לעומת זאת, בזמן הקרבת שתי הלחם בחג השבועות במקדש, התבואה החדשה כבר הותרה בגבולין ורק במקדש היא עדיין אסורה, וממילא האיסור פחות חמור מכיוון שהותר מכללו.

זאת סברא פשוטה ויפה, שאליה הגיב רבי טרפון בשתיקה. בפשט הגמרא נראה לומר שרבי טרפון לא הסכים לדברי יהודה בן נחמיה שסברתו נדחתה בסופו של דבר,¹ ויחד עם זאת, נראה שרבי טרפון באמת לא חשב על הסברא הזו. הגמרא מתארת ש"צהבו פניו של רבי יהודה בן נחמיה". כלומר, פניו זרחו משמחה. התנא הזקן שלפניו לא חשב על הסברא הפשוטה שהעלה התלמיד הצעיר. יהודה קלע למטרה ואמר מהלך מסתבר מאוד.

המשך הגמרא מבהיל ממש:

אמר לו רבי עקיבא: יהודה! צהבו פניך שהשבת את זקן?! תמהני אם תאריך ימים! אמר רבי יהודה ברבי אלעאי: אותו הפרק פרס הפסח היה, כשעליתי לעצרת שאלתי אחריו יהודה בן נחמיה היכן הוא? ואמרו לי: נפטר והלך לו.

אמר לו רבי עקיבא לרבי יהודה בן נחמיה: צהבו פניך שהשבת את זקן? שתיקתו של רבי טרפון משמחת אותך?! אתה מרוצה על שהרב לא ידע את שאתה ידעת?! ייתכן שיהודה בן נחמיה הוא עילוי גדול, צורבא מרבנן; הוא ידע את מה שהרב הגדול לא ידע. אבל פניו קרנו מאושר לא על השגה נוספת בתורה שהוא ידע, אלא על שהוא השיב לרב הזקן את מה שהרב לא ידע. במילים פשוטות, הוא שמח בקלונו של רבי טרפון. רבי עקיבא משיב לו במילים חדות וברורות: אתה אולי מבריק, אתה אולי עילוי, אבל אתה שמחת בקלון התורה, אתה שמחת בכך שרבי טרפון לא ידע את מה שאתה ידעת! ועל כן: "תמהני אם תאריך ימים".

רבי יהודה ברבי אלעאי מעיד שרבי עקיבא גער ביהודה בן נחמיה ב"פרס הפסח", שבועיים לפני פסח, ועד העצרת יהודה בן נחמיה כבר "נפטר והלך לו". אינני יודע האם מקרה זה התרחש בתחילת דרכו הרבנית של רב עקיבא, טרם מות עשרים וארבעה אלף תלמידיו, או שמא היה זה בתקופה מאוחרת יותר, לאחר המגפה, כשרבי עקיבא כבר ידע מהי המשמעות של הימים שבין פסח לעצרת. כאמור, זהו זמן ההכנה לקראת קבלת התורה, אבל לא פחות מכך זהו זמן לרכישת מידת אהבת התורה מתוך דיבוק חברים. אם שני הדברים לא אחוזים זה בזה, אם "ואהבת לרעך כמוך" לא בא מתוך שהוא "כלל גדול בתורה", אזי התקופה הזו היא מסוכנת. ואכן,

¹ אמר רב נחמן בר יצחק: לדברי יהודה בן נחמיה "נסכים ביכורים שהקריבם קודם לעומר - כשירין" פשיטא! מהו דתימא? התם הוא דהותר מכללו אצל הדיוט, אבל הכא דלא הותר מכללו - לא. קמ"ל כל שכן הכא דלא איתסר כלל.

כשרבי יהודה ברבי אלעאי עולה לרגל בעצרת, ביום מתן תורה עליו נאמר "ויחן שם ישראל נגד ה' (שמות יט, ב) - כאיש אחד בלב אחד, נחמיה בן יהודה כבר לא היה בין החיים.

יוסף הבבלי; אהבת תורה ואהבת אדם

סיפור נוסף מופיע גם הוא במסכת מנחות (יח, א), וגם בו בולטת הופעת הביטוי המיוחד "צהבו פניו", אבל בהקשר ובמסקנה שונים בתכלית:

אמר רבי: כשהלכתי למצות מדותי אצל ר' אלעזר בן שמוע, ואמרי לה למצות מדותי של ר' אלעזר בן שמוע. מצאתי יוסף הבבלי יושב לפניו והיה חביב לו ביותר עד לאחת.

רבי מספר על עצמו, שהלך לעמול אצל רבי אלעזר בן שמוע. הוא הולך "למצות את מידותיו", או לפי הגרסה השנייה "את מידותיו". כלומר הסיפור ניתן להבנה במשמעות כפולה, אפשר שמשמעותו היא שרבי הלך לבית מדרשו של רבי אלעזר בן שמוע על מנת ללטש את מידותיו ולתקן את אישיותו, ואפשר שהלך כדי ללמוד את תורתו של רבי אלעזר בן שמוע. תהיה מטרת ההליכה אשר תהא, רבי לא מספר על המפגש עם רבי אלעזר בן שמוע, אלא על תלמיד חכם המוזכר ללא שם תואר: "מצאתי את יוסף הבבלי יושב לפניו". יוסף הבבלי היה חביב על רבו ביותר, "עד לאחת", בצורה שלמה.² והנה התלמיד שואל את רבו אודות דין הזבח שדמו מונח למחר:

אמר לו: רבי, השוחט את הזבח להניח מדמו למחר מהו? אמר לו כשר. ערבית אמר לו: כשר. שחרית אמר לו כשר. צהרים אמר לו: כשר. מנחה אמר לו: כשר, אלא שר' אליעזר פוסל. צהבו פניו של יוסף הבבלי אמר לו: יוסף, כמדומה אני שלא כיווננו שמועתינו עד עתה. אמר לו: רבי, הן, אלא שר' יהודה פסול שנה לי, וחזרתי על כל תלמידיו ובקשתי לי חבר ולא מצאתי עכשיו ששנית לי פסול החזרת לי אבידתי. זלגו עיניו דמעות של רבי אלעזר בן שמוע אמר: אשריכם תלמידי חכמים שדברי תורה חביבין עליכם ביותר. קרא עליו המקרא הזה: "מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי

² רש"י במקום אמנם מביא פרשנויות אחרות (ד"ה "והיה חביב"): "יוסף לרבי אלעזר, וספרו בהלכות עד שהגיעו להלכה אחת של זבחים. לשון אחר: והיה חביב ליוסף כל מה שרבי אלעזר מלמדו, עד שהגיעו להלכה אחת". ומכל מקום ודאי שניתן להסביר כדרכנו.

וגו" (תהילים קיט, צו). הא מפני שר' יהודה בנו של ר' אלעאי ורבי אלעאי תלמידו של ר' אליעזר לפיכך שנה לך משנת רבי אליעזר.

רבי אלעזר השיב שזבח שכזה כשר. יוסף לא מרפה, ושואל את השאלה שוב ושוב: בערבית, בשחרית ובצהריים. רבי אלעזר משיב לו בכל פעם אותה התשובה. בשעת מנחה יוסף הבבלי שואל את השאלה שוב, או אז משיב רבי אלעזר: "כשר, אלא שר' אליעזר פוסל". בשלב הזה הגמרא מתארת ש"צהבו פניו של יוסף הבבלי".

הביטוי הלא שגרתי הופיע גם בסוגיה הקודמת שסקרנו, גם פניו של יהודה בן נחמיה צהבו כשהשיב את רבי טרפון. יהודה בן נחמיה לא האריך ימים מפני ששמח בתשובתו, המעידה שבמשהו הוא כביכול "יותר" מרבי טרפון. בסוגיה שלפנינו כעת, מתרחש דבר מה אחר. רבי אלעזר בן שמוע אומר: "יוסף, כמדומה אני שלא כיוונו שמועתינו עד עתה". כלומר, נראה לי שעד עכשיו לא ממש "היית איתי" בשיעור, לא קיבלת את דעתי ההלכתית, היות שאני רואה שרק כעת פניך זורחות... יוסף הבבלי עונה לו דבר מדהים: "אמר לו: רבי, הן!", קיבלתי את דעתך ואני מבטל את דעתי, באתי ללמוד, אך משהו היה קשה לי! דברי רבי אלעזר לא הסתדרו עם מסורת נוספת שיוסף הבבלי אוחז בה, אלו דברים קדומים יותר ששמע מר' יהודה, רבו משכבר הימים: "אלא שר' יהודה פוסל שנה לי, וחזרתי על כל תלמידיו וביקשתי לי חבר ולא מצאתי ועכשיו ששנית לי פסול - החזרת לי אבדתי".

בפעם הראשונה שיוסף הבבלי שמע מרבי אלעזר את התשובה הפשוטה "כשר", הוא לא זינק ולא פסק בפזיזות: "שני כתובים המכחישים זה את זה!". במקום זאת הוא שואל שוב ושוב, ולא חולק על הרב גם כשהוא עדיין לא מקבל את מבוקשו. יוסף הבבלי מקשיב לרבי אלעזר. ואז, רק לאחר התעקשות רבה, רבי אלעזר אומר לו: "כשר, אלא שר' אליעזר פוסל". כשהתלמיד שמע את השיטה המוכרת לו מלימודו הקדום, עליה לא היה מוכן לוותר, קפץ משמחה וצהבו פניו. "החזרת לי אבידתי!", יש שתי שיטות! עכשיו הסוגיה מסתדרת! יוסף הבבלי ניחן בענווה מדהימה ובמידת התבטלות שאין כמותה, אך לצד המעלות הללו, בעמדו לפני רבי אלעזר בן שמוע הוא מסוגל להישאר זקוף ולא לוותר על שמועות ששמע מר' יהודה, מתוך הערכה ואהבה לכל שמועה ששמע ממנו. על אהבתו של יוסף הבבלי לתורה, שנתגלתה בסיפור זה, זלגו עיניו של רבי אליעזר בן שמוע. או אז הכריז עליו: "אשריכם תלמידי חכמים שדברי תורה חביבין עליכם ביותר". לא בכדי אנו נוהגים לשיר את המילים הללו לתלמידי חכמים, לאמור: ראו כמה חביבות התורה יש לתלמיד זה! ראו כיצד התלמיד הזה שמח בתורה!

יחד עם אהבת התורה של יוסף הבבלי, נתגלתה פה אהבתו העצומה גם לשלשלת מסירת התורה, למוסרי התורה ולומדיה, אהבה הבאה לידי ביטוי בכבוד ובהתבטלות לרבותיו. כזו היא תורה שלמה המלאה באהבה וממלאה באהבה. הגמרא מסיימת ומבארת שאביו של ר' יהודה היה תלמידו של ר' אליעזר, וכך יוסף הבבלי קיבל מר' יהודה את דברי ר' אליעזר. רבי אלעזר בן שמוע אמר ליוסף הבבלי את פסיקת ההלכה "כשר", ויוסף הבבלי אמנם מקבל אותה, אך מצפה לשמוע את השמועה המוכרת לו מבית מדרשו. לכן שמח כששמע את התוספת "אלא שר' אליעזר פוסל". זוהי שמועה שמקורה בבית המדרש של יוסף הבבלי, ומי שחביבים עליו דברי תורה, חביבים עליו דברי בית המדרש שלו, גם אם הם אינם להלכה. זוהי גמרא מדהימה, גמרא של אהבת תורה ואהבת אדם. היא מתקנת את החטא של "לא נהגו כבוד זה בזה", ומציבה במקומה את הכלל הגדול של "ואהבת לרעך כמוך אני ה'". זוהי אהבה שמתחילה מהתורה, מתוך בית המדרש, ושלוכה באהבת אדם, עם דגש על כל מה שבין אדם לחברו. זהו דגם בית המדרש אליו אנחנו מכוונים.

הונא בריה דרב נחמן; מאיר בענווה את עיני רבותיו

הגמרא במסכת הוריות (יב, ב) מספרת גם היא על תלמיד צעיר שמאיר את עיני רבותיו:

בעא מיניה רבא מרב נחמן: משיח (כהן גדול) שנצטרע מהו? באלמנה מידחא דחי או מיפטר פטר? לא הוה בידיה. זימנין הוי יתיב רב פפא וקמבעיא ליה, א"ל הונא בריה דרב נחמן לרב פפא: תנינא אין לי אלא שעבר מחמת קריו, עבר מחמת מומין מניין? ת"ל "והוא". קם נשקיה ברישיה ויהיב ליה ברתיה.

בגמרא ישנו דיון בין חכמים אודות כהן גדול שהצטרע ונאלץ להפסיק את עבודתו בעקבות הצרעת. השאלה הנשאלת היא האם השתנה דינו של כהן זה, וכעת מותר לו לשאת אלמנה, שעד עתה הייתה אסורה לו. כלומר, האם האיסור לשאת אלמנה תלוי בעבודה במקדש, או שהאיסור הוא מהותי ואינו תלוי בעבודה. הגמרא מספרת שרבא שאל את רב נחמן את השאלה הזאת, אך הלה לא ידע להשיב. רב פפא התלבט גם הוא באותה שאלה, ובאותו בית מדרש ישב גם הונא, בנו של רב נחמן, שנשאל את השאלה הזו ממש על ידי רבא. אמנם לאביו לא הייתה תשובה לשאלה הזו, אך הונא הצעיר השיב תשובה כדבעי. תשובתו מתבססת על הפסוק ממנו לומדים את האיסור של נישואי כהן גדול ואלמנה "והוא אשה בכתוליה יקח (ויקרא כא, יג), הונא מצביע על כך שהאות ו"ו המופיעה במילה "והוא" לכאורה מיותרת,

וניתן ללמוד ממנה לריבוי שגם כהן שהפסיק את עבודתו מחמת מום, אסור באלמנה. בהתאם לכך, כהן שנצטרע עדיין אסור באלמנה. תגובת הרב בסיפור זה מפתיעה ומרחיקת לכת. בעקבות תשובתו של הונא, קם רב פפא נשק לראשו ונתן לו את בתו לאישה.

גם בסיפור הזה מדובר בתלמיד חכם צעיר. זהו בחור ששינן היטב וידע להביא כמקור ראיה טובה הנלמדת מפסוק. ראשית הסיפור מזכירה את הסיפור על יהודה בן נחמיה שנגער על ידי רבי עקיבא, אך סופו שונה בתכלית. מה ההבדל בין הגמרא הזאת לגמרא הראשונה שעסקנו בה? אולי ניתן לדייק ממה שנאמר על רבי טרפון ש"קא קשיא ליה", דהיינו, קושייתו צמחה מתוך עיון מעמיק, ועל כן קשה לקבל את העובדה שתלמיד צעיר מתרץ את קושיית רבי טרפון כלאחר יד. על רב פפא נאמר "קמביעא ליה", לשון זו עשויה לבטא התלבטות שקודמת לעיון מעמיק. ניתן להציע הסברים נוספים, אך בפשטות נראה כי המפתח נמצא בפער הבולט שבין תגובת הונא בריה דרב נחמן לתגובת יהודה בר נחמיה. הונא יכול היה לטפוח לעצמו על שכמו ולהכריז: "ענית לרב פפא דבר שאפילו אבי הגדול לא ידע לומר!". המצב בו עמד בהחלט יכול היה למלא אותו במין סיפוק עצמי, בחשיבות עצמית. לא כך היה. את תשובתו לרב פפא הוא פתח ב"תנינא". כמו אמר, אני בסך הכל נזכרתי במקור מסוים, אני רק צינור, מראה מקום, הא ותו לו. אין כאן שמחה על שנגלה לו דבר מה שנסתר מעיני רבו, במקומה זאת יש כאן שמחת התורה, שמחה של התחדשות התורה, השמורה לאומר דבר בשם אומריו. כשאלה הם פני הדברים, מובנת תגובתו של רב פפא; כשהמשא ומתן נעשה מתוך בירור של אמת הנובע מאהבת התורה, השמחה ניכרת בו. ואזי התלמיד ראוי לנשיקה מרבו, ואף לשאת את בתו. אלו תלמידים הראויים להחכים את רבותיהם.

ישיבה היא מקום של שמחה

"זמן קיץ" בישיבות נפתח בתקופה שבין פסח לעצרת, בזמן המיועד להכנה לקבלת תורה. את ההכנה נעשה על ידי תיקון של אהבת תורה, ותיקון של אהבת איש לרעהו, שהיא התנאי ל"ויחן שם ישראל". מהסוגיות שהבאנו לעיל ניתן ללמוד כי ישיבה היא מקום של שמחה. בית מדרש הוא מקום שבו אנחנו שמחים בעמל שלנו, בהתקדמות שלנו ובידיעת התורה שלנו. אנחנו שמחים בכך שאנחנו זוכים לסקרנות של תורה. ישיבה היא מקום של ריבוי תלמידים ורבנים, ששורים ביניהם שמחה של יצירה וחדווה של התפתחות, עם ריבוי בתובנות חדשות באמונה ובידיעת התורה

על שלל תחומיה, בהלכה ובעיון. התהליך המשותף הגדוש המתרחש בישיבה, הוא תהליך מיוחד שממצה את המידות, כמו שאמר רבי: "כשהלכתי למצות מדותי".

התלמוד הירושלמי (שקלים ג, ב) מספר על מפגש בין ר' יונה לאישה גויה, הממחיש את הדברים הללו בצורה נפלאה. ר' יונה הקפיד לשתות את כל ארבע הכוסות בליל הסדר, למרות שהתקשה בכך. הקושי היה כל כך עצום, עד שראשו היה כואב לו מפסח עד לסוכות. כשפגשה בר' יונה אישה גויה, היא ראתה שפניו מאירים. אמרה לו: "סבא סבא, חדא מהני תלת מילין אית בך. או דשתוי חמרא את, או דמלוי בריבית את, או דמגדל חזירי את". היא אומרת לו: יש לך אור בפנים, רואים שחייך מלאים, רואים שאתה מדושן עונג ורווה נחת ושמחה גדולה. כנראה שאחד מהבאים מתקיים בך: או שהנך שותה יין, או שהנך עוסק במלאכות קלות של מלווה בריבית, או שמגדל חזירים אתה.

אמר לה: "תיפח רוחא דההי איתתא, דחד מאלין מילא לית בי, אלא אולפני שכיח לי, דהכין כתיב: 'חֲכֵמַת אָדָם תֵּאִיר פָּנָיו' (קהלת ח, א)". אין בי אף מהדברים בהם חשדת אותי, אלא התורה נמצאת אצלי, ומי שמתחדש ולומד תורה מתמלא בשמחה עד שהיא מאירה את פניו! הירושלמי ממשיך ומספר:

ר' אבהו אתי לטיבריא, חמוניה תלמידוי דר' יוחנן אפוי נהורין. אמרון תלמידים לרבי יוחנן: אשכח רבי אבהו סימא. אתא לגביה, א"ל: מאי אורייתא חדתא שמעת? א"ל תוספתא עתיקא. קרא עליה: "חֲכֵמַת אָדָם תֵּאִיר פָּנָיו".

כאשר ר' אבהו הגיע לטבריה, הבחינו תלמידי ר' יוחנן שפניו מאירים. אמרו התלמידים לר' יוחנן כי ר' אבהו מצא "אוצר", והתכוונו כמובן לתורה. הלך ר' יוחנן לר' אבהו, שהבין ישר באיזה אוצר מדובר ושאל אותו: איזה חידוש שמעת? אמר לו: תוספתא עתיקה. קרא עליו: "חֲכֵמַת אָדָם תֵּאִיר פָּנָיו".

כך עלינו לשאוף להיראות. זוהי ישיבה - מקום של שמחה. מקום של שמחת התורה ואהבת ה' מתוך אהבת אדם ודיבוק חברים. העיקרון הזה צריך להנחות אותנו במיוחד בתקופה המיוחדת והמורכבת שבין פסח לעצרת, בה אנו מתכוונים לקבלת התורה, ומתקנים את חטאם של תלמידי ר' עקיבא.